

WYMAGANIA PROGRAMOWE I SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA WIADOMOŚCI I UMIEJĘTNOŚCI UCZNIĄ NA POSZCZEGÓLNE OCENY Z EDB

DZIAŁ PROGRAMOWY

I. Bezpieczeństwo państwa

1. Bezpieczny obywatel, bezpieczny naród, bezpieczne państwo

Wymagania Ucznia

- definiuje bezpieczeństwo,
- wymienia rodzaje bezpieczeństwa,
- wymienia rodzaje i dziedziny bezpieczeństwa państwa,
- definiuje pojęcia ochrony i obrony narodowe,
- wymienia podmioty odpowiadające za bezpieczeństwo kraju i jego obywateli.

2. Bezpieczeństwo Polski w stosunkach międzynarodowych

Wymagania Ucznia:

- opisuje geopolityczne położenie Polski,
- omawia wybrane aspekty tego położenia dla bezpieczeństwa narodowego,
- omawia historyczną ewolucję modelu bezpieczeństwa Polski,
- opisuje rolę organizacji międzynarodowych w zapewnieniu bezpieczeństwa Polski,,
- wymienia przykłady polskiej aktywności na rzecz zachowania bezpieczeństwa (w ONZ, OBWE, NATO),
- wymienia wybrane zagrożenia dla bezpieczeństwa we współczesnym świecie.

II. Postępowanie w sytuacjach zagrożeń

1. Źródła zagrożeń

Wymagania Ucznia:

- wymienia przykłady nadzwyczajnych zagrożeń,
- dokonuje podziału zagrożeń ze względu na źródło ich pochodzenia,
- omawia sposoby przeciwdziałania zagrożeniom,
- wymienia podmioty działające na rzecz zwalczania skutków zagrożeń i tworzące system ratownictwa w Polsce,
- wymienia numery alarmowe w Polsce i przypisuje je odpowiednim służbom
- poszczególnym podmiotom ratowniczym przypisuje odpowiednie zadania.

2. Ostrzeganie o zagrożeniach i alarmowanie

Wymagania Ucznia:

- charakteryzuje działanie i zadania systemu wykrywania skażeń i alarmowania,
- wymienia środki alarmowe podstawowe i zastępcze,
- rozróżnia sygnały alarmowe,
- wymienia rodzaje komunikatów ostrzegawczych,
- omawia sposób ogłaszania i odwołania alarmów,
- opisuje sposób zachowania się ludności po ogłoszeniu alarmu lub wydaniu komunikatu ostrzegawczego,
- wymienia sposoby przeciwdziałania panice.

3. Ewakuacja

Wymagania Ucznia:

- wyjaśnia termin „ewakuacja” i omawia jej znaczenie,
- rozróżnia rodzaje i stopnie ewakuacji,
- opisuje sposób zachowania się podczas ewakuacji z budynku,
- rozpoznaje znaki ewakuacyjne i informacyjne,
- zna szkolną instrukcję ewakuacji,
- omawia zasady ewakuacji ludności i zwierząt z terenów zagrożonych,
- opisuje sposób zaopatrywania w wodę i żywność podczas ewakuacji,
- uzasadnia znaczenie przeciwdziałania panice i podporządkowania się poleceniom służb ratowniczych.

4. Zagrożenia pożarowe

Wymagania Ucznia:

- wymienia główne przyczyny pożarów,
- opisuje zasady postępowania po dostrzeżeniu pożaru,
- omawia przeznaczenie podręcznego sprzętu gaśniczego i jego rozmieszczenie np. w szkole,
- opisuje sposób obsługi gaśnic i hydrantu wewnętrznego,
- rozpoznaje znaki ochrony przeciwpożarowej,
- wyjaśnia, jak gasić zarzewie ognia i odzież płonącą na człowieku .

5. Zagrożenia powodziowe

Wymagania Ucznia:

- wymienia główne przyczyny powodzi,
- wymienia zadania państwa w zakresie ochrony przeciwpowodziowej,
- wyjaśnia, jak należy się zachowywać w czasie powodzi,

- opisuje zasady postępowania po opadnięciu wód powodziowych,
- planuje niezbędne zapasy, które powinien zgromadzić dla swojej rodziny, aby przetrwać kilka dni w sytuacji kryzysowej,
- uzasadnia bezwzględny nakaz stosowania się do poleceń służb ratowniczych i sanitarnych w czasie powodzi .

6. Ekstremalne warunki pogodowe

Wymagania Ucznia:

- wymienia pogodowe zagrożenia dla bezpieczeństwa człowieka,
- opisuje praktyczne sposoby przeciwdziałania zagrożeniom podczas intensywnych opadów śniegu oraz ekstremalnie niskich temperatur,
- omawia sposoby ochrony przed niszczącymi skutkami upałów, wichury i gwałtownych burz.

7. Wypadki i katastrofy komunikacyjne. Uwolnienie niebezpiecznych substancji chemicznych – wymienia główne przyczyny wypadków komunikacyjnych

Wymagania Ucznia:

- opisuje zagrożenia towarzyszące tym wypadkom,
- wymienia czynności, które należy wykonać, aby ocenić sytuację na miejscu zdarzenia, i stosuje tę wiedzę w praktyce,
- omawia sposoby zapewnienia bezpieczeństwa poszkodowanym, ratownikowi, osobom postronnym i w miejscu zdarzenia,
- omawia podstawowe zasady postępowania ratownika w miejscu zdarzenia (wypadek komunikacyjny),
- opisuje zasady kodowania informacji na tablicach ADR,
- opisuje zasady zachowania się po uwolnieniu substancji toksycznych .

8. Zagrożenia terrorystyczne

Wymagania Ucznia:

- omawia genezę i formy współczesnych aktów terroru,
- opisuje zasady zachowania się na wypadek: • strzelaniny • znalezienia się w sytuacji zakładniczej • ataku bombowego • ataku gazowego • otrzymania podejrzanego przesyłki,
- rozumie konieczność powiadamiania służb porządkowych (policji, straży miejskiej) o podejrzenie zachowujących się osobach lub podejrzanych przedmiotach zauważonych w miejscach publicznych.

9. Próba ewakuacyjna

Wymagania Ucznia:

- zna ogólne zasady postępowania po ogłoszeniu ewakuacji,
- rozpoznaje znaki ewakuacyjne, informacyjne i ochrony przeciwpożarowej,

- zna treść szkolnej instrukcji ewakuacji,
- prawidłowo wykonuje nakazane czynności,
- wykazuje troskę o bezpieczeństwo własne i innych osób,
- zachowuje spokój i opanowanie.

III. PODSTAWY PIERWSZEJ POMOCY

1. Podstawowe wiadomości z zakresu pierwszej pomocy

Wymagania Ucznia:

- wyjaśnia termin „pierwsza pomoc”,
  - określa prawny i moralny obowiązek niesienia pomocy poszkodowanym,
  - wyjaśnia rolę układów: krążenia, nerwowego, oddechowego w utrzymaniu podstawowych funkcji życiowych,
  - wyjaśnia pojęcie „stan nagłego zagrożenia zdrowotnego” ,
  - opisuje przyczyny i okoliczności prowadzące do szybkiego pogorszenia stanu zdrowia lub zagrożenia życia,
  - wyjaśnia znaczenie czasu podczas udzielania pierwszej pomocy
- #### **2. Postępowanie w miejscu zdarzenia,**
- wymienia czynności, które na miejscu zdarzenia należy podjąć w trosce o bezpieczeństwo: świadka, ratownika, poszkodowanych, miejsca zdarzenia i pozostałych osób,
  - wskazuje sposób zabezpieczenia się ratownika w kontakcie z poszkodowanym,
  - demonstruje bezpieczny sposób zdejmowania rękawiczek jednorazowych,
  - poprawnie konstruuje komunikat wzywający pomoc fachową,
  - podaje numery alarmowe,
  - podaje przykład aplikacji na telefon pomocnej w udzielaniu pierwszej pomocy,
  - opisuje wybrane sposoby transportu osób przytomnych i nieprzytomnych,

3. Pomoc osobie nieprzytomnej

Wymagania Ucznia:

- wyjaśnia pojęcie „nagłe zatrzymanie krążenia”,
- opisuje ogniwa łańcucha przeżycia ,
- ocenia bezpieczeństwo miejsca wypadku,
- ocenia stan świadomości poszkodowanego,
- wymienia objawy utraty przytomności,
- ocenia stan poszkodowanego wg schematu ABC,

- udrażnia drogi oddechowe (rękoczynem czoło–żuchwa),
- wyjaśnia mechanizm niedrożności dróg oddechowych u osoby nieprzytomnej,
- sprawdza, czy poszkodowany oddycha,
- układa poszkodowanego nieprzytomnego, ale oddychającego, w pozycji bezpiecznej,
- zapewnia poszkodowanemu ochronę termiczną,
- umiejętnie stosuje folię NRC ,
- wyjaśnia, kiedy można zastosować odwrócony schemat CAB,
- wymienia główne przyczyny omdlenia– charakteryzuje objawy zwiastujące omdlenie,
- udziela pierwszej pomocy w przypadku omdlenia 4. Resuscytacja krążeniowo- -oddechowa,
- definiuje pojęcie „resuscytacja krążeniowo-oddechowa”,
- opisuje znaczenie RKO w akcji ratowniczej,
- wymienia warunki i czynniki zapewniające realizację RKO na wysokim poziomie skuteczności,
- omawia algorytm ratowniczy RKO u dorosłych i dzieci,
- wykonuje pełen cykl RKO na manekinie dorosłego i niemowlęcia (samodzielnie i w parze),
- stosuje środki ochrony osobistej podczas wykonywania RKO,
- opisuje działanie i obsługę automatycznego defibrylatora zewnętrznego,
- przedstawia zalety zastosowania AED w akcji ratowniczej,

5. Apteczka pierwszej pomocy

Wymagania Ucznia:

- omawia przeznaczenie i podstawowe typy apteczek pierwszej pomocy,
- wylicza przedmioty wchodzące w skład apteczki pierwszej pomocy: • samochodowej • turystycznej • domowej,
- opisuje zasady doboru i przechowywania składników apteczki pierwszej pomocy,
- proponuje improwizowane środki opatrunkowe, zależnie od rodzaju zranienia ,

6. Tamowanie krwotoków

Wymagania Ucznia:

- wyjaśnia pojęcia: rana, krwotok, opatrunek uciskowy, opatrunek osłaniający,
- wykonuje w obrębie kończyny opatrunki uciskowe i osłaniające,
- wymienia rodzaje krwotoków i charakteryzuje je ,
- stosuje rękawiczki ochronne podczas opatrywania ran,
- bezpiecznie zdejmuje rękawiczki ochronne,

- wykonuje opatrunek zależnie od miejsca zranienia (inne niż kończyna),
- demonstruje sposób tamowania krwotoku z nosa ,

7. Złamania i zwichnięcia

Wymagania Ucznia:

- wyjaśnia pojęcia: złamanie, zwichnięcie, skręcenie,
- zna i stosuje zasady doraźnego unieruchomienia kości i stawów,
- zakłada temblak ,
- omawia pryncypialne zasady postępowania w przypadku podejrzenia urazów kręgosłupa,
- opisuje najczęstsze okoliczności urazów kręgosłupa,
- podaje przykłady zapobiegania urazom w domu, w pracy, podczas rekreacji i w sporcie ,

8. Oparzenia i odmrożenia

Wymagania Ucznia:

- wyjaśnia pojęcia: oparzenie, udar słoneczny, udar cieplny, odmrożenie, wychłodzenie,
- omawia zasady postępowania ratowniczego w przypadkach: • oparzeń termicznych • oparzeń środkami chemicznymi • wychłodzenia organizmu i odmrożeń,
- demonstruje sposób schładzania oparzonej kończyny,
- proponuje skuteczne sposoby zapobiegania oparzeniom, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska domowego i małych dzieci,

9. Inne groźne przypadki

Wymagania Ucznia:

- omawia objawy oraz sposób udzielania pierwszej pomocy w przypadkach: zadławienia
  - wymienia przykłady działań zapobiegających zadławieniu u małych dzieci,
- omawia objawy oraz sposób udzielania pierwszej pomocy w przypadkach: – zawału serca – udaru mózgu – porażenia prądem,
- omawia objawy oraz sposób udzielania pierwszej pomocy w przypadkach: -napadu padaczkowego - ciała obcego w oku - zatrucia - tonięcia - ukąszenia – użądlenia,
- omawia sposoby zapewnienia bezpieczeństwa ratownika w wymienionych wypadkach.

IV. EDUKACJA ZDROWOTNA / PROFILAKTYKA ZDROWOTNA

1. Zdrowie jako wartość. Zasady zdrowego stylu życia

Wymagania Ucznia:

- definiuje zdrowie,

- wyjaśnia zależności między zdrowiem fizycznym, psychicznym, emocjonalnym a społecznym – wymienia czynniki mające wpływ na zdrowie i różnicuje je na takie, które są niezależne od człowieka, i takie, na które ma on całkowity wpływ,
- wymienia zachowania prozdrowotne,
- wymienia zachowania szkodliwe dla zdrowia (ryzykowne) i wskazuje te, które szczególnie często występują wśród nastolatków,
- opisuje przewidywane skutki zachowań korzystnych i niekorzystnych dla zdrowia, zarówno te krótko-, jak i długofalowe,
- określa rzetelne źródła informacji o zdrowiu oraz świadczeniach i usługach medycznych,
- wymienia wyznaczniki stanu ludzkiego organizmu i opisuje sposoby ich kontrolowania,
- analizuje i ocenia własne zachowania i możliwości związane ze zdrowiem,
- proponuje indywidualny plan żywieniowy, treningowy, program aktywnego wypoczynku oraz inne, istotne działania, sprzyjające jego prawidłowemu funkcjonowaniu w środowisku przyrodniczym i społecznym.

2. Choroby cywilizacyjne

Wymagania Ucznia:

- wymienia główne choroby cywilizacyjne,
- wymienia główne przyczyny chorób cywilizacyjnych – wyjaśnia wpływ stresu na zdrowie x x – proponuje zestaw działań łagodzących skutki stresu,
- omawia objawy depresji, anoreksji i uzależnień behawioralnych ,
- proponuje sposoby zapobiegania chorobom cywilizacyjnym,

3. Komunikacja interpersonalna w trosce o zdrowie

Wymagania Ucznia:

- omawia znaczenie prawidłowej komunikacji interpersonalnej – wyjaśnia znaczenie terminów „komunikacja werbalna” i „komunikacja niewerbalna”,
- wymienia i świadomie wykorzystuje elementy komunikacji niewerbalnej,
- charakteryzuje strefy dystansu komunikacyjnego,
- wymienia zasady aktywnego słuchania,
- wymienia najczęstsze zakłócenia w komunikacji interpersonalnej oraz bariery komunikacyjne,
- wymienia zasady asertywności,
- buduje komunikaty asertywne,
- odmawia stanowczo i z zachowaniem wysokiej kultury,
- proponuje rozwiązania spornych kwestii zgodnie z zasadami negocjacji.

Ogólne kryteria oceniania z EDB

Ocena	Umiejętność i aktywność Uczni:	Wiedza Uczni:
Celująca	<ul style="list-style-type: none"> • inicjuje dyskusję • przedstawia własne (racjonalne) koncepcje rozwiązań, działań, przedsięwzięć, • systematycznie wzbogaca swoją wiedzę i umiejętności, dzieli się tym z grupą, • odnajduje analogie, wskazuje szanse i zagrożenia określonych rozwiązań , • wyraża własny, krytyczny, twórczy stosunek do omawianych zagadnień, • argumentuje w obronie własnych. poglądów, posługując się wiedzą pozaprogramową, • odnosi sukcesy w rywalizacji, pozaszkolnej/pozalekcyjnej w konkursach, których tematyka pokrywa się z treściami kształcenia realizowanymi na zajęciach EDB. 	<ul style="list-style-type: none"> • zdobył wiedzę znacznie wykraczającą poza zakres materiału programowego.
Bardzo dobra	<ul style="list-style-type: none"> • sprawnie korzysta ze wszystkich dostępnych źródeł informacji • samodzielnie rozwiązuje zadania i problemy postawione przez nauczyciela, • jest aktywny na lekcjach i uczestniczy w zajęciach pozalekcyjnych z zakresu EDB (zawodach, konkursach) lub zajęciach pozaszkolnych specyficznie zbliżonej do przedmiotu, • bezbłędnie wykonuje czynności, ratownicze, koryguje błędy kolegów • odpowiednio wykorzystuje sprzęt i środki ratownicze, • sprawnie wyszukuje w różnych źródłach informacje o sposobach alternatywnego działania (także doraźnego) , • umie pokierować grupą rówieśników. 	<ul style="list-style-type: none"> • zdobył pełen zakres wiedzy przewidziany w programie, • sprawnie wykorzystuje wiedzę z różnych przedmiotów do rozwiązywania zadań z zakresu edukacji dla bezpieczeństwa.
Dobra	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie korzysta ze wskazanych źródeł informacji, • poprawnie rozumie w kategoriach przyczynowoskutkowych , • samodzielnie wykonuje typowe zadania o niewielkim stopniu złożoności, • podejmuje wybrane zadania dodatkowe, • jest aktywny w czasie lekcji , • poprawnie wykonuje czynności ratownicze, umie dobrać potrzebny sprzęt i wykorzystać niektóre środki ratownicze. 	<ul style="list-style-type: none"> • opanował wszystkie podstawowe treści programu oraz niektóre treści ponadpodstawowe.

Dostateczna	<ul style="list-style-type: none"> • pod kierunkiem nauczyciela wykorzystuje podstawowe źródła informacji,i • samodzielnie wykonuje proste zadania trakcie zajęć, • przejawia przeciętną aktywność , • potrafi podjąć działania podnoszące własne bezpieczeństwo. 	<ul style="list-style-type: none"> • opanował podstawowe elementy programu, pozwalające na podejmowanie w otoczeniu działań ratowniczych i zabezpieczających.
Dopuszczająca	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela wykonuje proste zadania, • opanował najbardziej elementarne umiejętności z zakresu przedmiotu. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje braki w wiedzy, nie uniemożliwiają one jednak dalszej edukacji i mogą zostać usunięte.
Niedostateczna	<ul style="list-style-type: none"> • nie potrafi wykonać prostych poleceń, wymagających zastosowania podstawowych umiejętności. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje braki w wiedzy, które uniemożliwiają dalszy rozwój w ramach przedmiotu.